

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МИКОЛАЇВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

СЕРІЯ: БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ВИПУСК 24, № 4 (1)

Список літератури

1. Браун А.Д., Моженок Т.П. *Неспецифический адаптационный синдром клеточной системы.* — Л.: Наука, 1987. — 232 с.
2. Скальный А.В. *Химические элементы в физиологии и экологии человека.* — М.Оникс 21 век, 2004. — 216 с.
3. Соколовский В.В. *Гистохимические исследования в токсикологии.* — Л.: Медицина, 1971. — 172 с.
4. Хейхоу Ф., Кваглино Д. *Гематологическая цитохимия.* — М.: Медицина, 1983. — 320 с.
5. Berger A. *What does zinc do? // BMJ.* — 2002. — Vol. 325. — №7372. — P. 1059.
6. Brocardo P.S., Pandolfo P., Takahoshi N.N., Rodrigues A.L., Dafre A.L. *Antioxidant defenses and lipid peroxidation in the cerebral cortex and hippocampus following acute exposure to malathion and/or zinc chloride // Toxicology.* — 2005. — Vol. 207, № 2. — P. 283 — 291.
7. Varvarra G., Traini T., Esposito P., Caputti S., Perinetti G. *Copper-zinc superoxide dismutase activity in healthy and inflamed human dental pulp // Int. Endocr. J.* — 2005. — Vol. 38, № 3. — P. 195 — 199.
8. Williams R.T. *Metalloenzyme catalysis // Chem. Commun. (Gamb.)* — 2003. — № 10. — P. 1109 — 1113.

UDC 576.32/36

RAT PANETH CELLS STATE UNDER COMBINED ACTION OF MANIFOLD PHYSICAL LOAD AND ALCOGOLIZATION

Grigorova N.V., Gorohovsky E.J., Karpov A.K., Eshchenko J.V., Bovt V.D., Eshchenko V.A., Shukaeva V.M.

Resume. Deficiency of zinc and secretory material in Paneth cells was established under manifold physical stress and alcoholization. Potentiating effect was observed in the cases of combine action of these factors.

Key words: Paneth cells, physical stress and alcoholization, zinc.

УДК 636. 082. 4:61

ФЕЛІНОЛОГІЯ: СТАН, ЗНАЧЕННЯ І ПРОБЛЕМИ

Давиденко В.М., Наконечна Т.В.

Миколаївський державний аграрний університет

У статті викладено суть фелінології, одомашнення свійської кішки, її місце в природі і житті людини, а також стан і проблеми сучасної фелінології і кішки свійської.

Ключові терміни: фелінологія, котяті, кіт, кішка домашня, етологія, біометод

Актуальність теми. Наука про котятчих називається «фелінологія». Котятчі включають 4 родини (кішка свійська та дика, пантера, димчастий леопард, гепард), які представлені нині 37 видами. За зоологічною класифікацією всі вони належать до хижаків. Котятчі відомі з міоцену, поширені по всій планеті, окрім Крайньої Півночі й Антарктиди, характеризуються дуже складною етологією. Багато сучасних видів занесені до міжнародного червоного списку (Червона книга). В системі тваринного світу планети і в житті людини ці тварини займають важливе місце. Зокрема, кіт є першим об'єктом, на основі якого людина освоїла біометод - використання тварини для знищення інших тварин (мишей, пацюків), які є шкідливими для людини.

Котятчі займають важливе місце в ланцюгах живлення і є ефективними санітарами в природі, індикатором екологічного благополуччя довкілля. Вони забезпечують різноманіття

тваринного світу і необхідні для забезпечення сталого розвитку. Також мають певне господарське значення, забезпечуючи потреби людини в хутрі, а кішку свійську використовують для боротьби із гризунами. Окрім того, кішка є елементом домашнього затишку, може використовуватися для гуманізації виховання дітей, формування їхньої любові й бережного ставлення до тварин тощо. Котячі знаходять своє місце в міфології, образотворчому мистецтві, геральдиці, казках, прозі й поезії багатьох народів світу [1,2].

В Україні зустрічаються три види котятих: кіт лісовий, рись, кіт свійський. Це наземні нічні тварини, які добре лазять по деревах, плавають, хоча води не люблять. Але фелінологія в Україні не розвивалась. Остання вітчизняна книга з фелінології була опублікована в СРСР у 1929 році. Лише з 1985 року у нас почали друкувати переклади іноземних книг про кішку.

Мета і методика. Ми ставимо за мету – звернути увагу на вивчення біологічних особливостей, етології кішки домашньої та визначення її місця в житті людини і в природі. При виконанні роботи вивчено спеціальну літературу та використано власні спостереження за кішкою свійською.

Викладення теми. Головними центрами домістикації кішки є Близький схід (Передня Азія) та Північна Африка (територія Єгипту). У Китаї вперше кішку описано в VI столітті. Кішка одомашнена в Єгипті близько 4000 тисяч років, але й нині легко дичавіє і схрещується з дикими видами. У Стародавньому Римі свійську кішку використовували для знищення гризунів.

У Стародавньому Єгипті цю тварину, окрім боротьби з гризунами, використовували ще й для схрещування з болотяною риссю з метою використання одержаних помісей у полюванні на диких птахів. У цій країні кішку вважали за священну тварину, «добрим генієм і захисником житла», тому богиню місяця, дітонародження та плодючості - Басту зображували із головою кішки. У ті часи коти охоронялися законом. Наприклад, при пожежі господар мав перш за все винести кішку, і лише тоді приступати до гасіння пожежі. Смерть кішки супроводжувалася трауром, в знак якого люди обрізали волосся на голові. Кішок, які загинули, піддавали муміфікації і ховали біля храмів. А людина, що навмисне чи випадково вбивала кішку, підлягала смертній карі. Хоча кішка це єдина тварина, про яку не згадується в Біблії і стародавніх індійських Ведах.

Поширення котів у Європі пов'язане з нашествям пацюків, зокрема в X столітті. Але нічний образ життя цієї тварини, зникнення з дому вночі, безшумна хода в період забобонів, розквіту католицизму та інквізиції, сприяли тому, що кішку почали вважати супутником колдунів, відьм і нечистої сили.

Довжина тіла котятих від 40-50 см до 3,8 м, маса тіла 2-320 кг. Тулуб витягнутий, гнучкий, шия коротка, голова округла, хвіст у більшості видів довгий (у деяких видів може виконувати регулюючу дію при падінні, тому ці тварини завжди падають на лапи), кінцівки невисокі (тільки у рисі та гепарда подовжені), з втягнутими або напіввтягнутими кігтями. Мають добре розвинений зір (бачать вдень і вночі) і слух (навіть у сні розрізняють постріл, від якого можуть не прокинутись, і шарудіння миші, на яке реагують миттєво). Вони здатні до безшумного руху, швидко бігають, роблять гігантські стрибки, мають надзвичайно досконалу координацію рухів. Зуби у них гострі, конусоподібної форми. Волосяний покрив м'який, густий, у багатьох видів пухнастий. По всій голові є вібриси (від «вібрувати») – довгі волоски, що допомагають кішці бачити в темноті і ловити мишей. Забарвлення однотонне (від жовто до чорного), яскраве – плямисте чи смугасте. Кішки ретельно вилизують шерсть, щоб не мати власного запаху. Це допомагає їм маскуватися при полюванні. Ці тварини відрізняються ще й тим, що заривають свої калові маси.

Свійська кішка розмножується двічі протягом року, дикі види – один раз, а тигр і лев – один раз протягом двох років. Тривалість вагітності від 55 до 270 днів, кількість кошенят у гнізді від 1 до 6 особин. Живляться тваринною їжею, всі види котятих є хорошими мисливцями, що полюють крадучись або із засади.

Кішка свійська (*Felis domestica*) походить від kota нубійського. Це мирна, лагідна тварина. Вона за своєю природою тварина-одинак. Самки народжують сліпих кошенят, очі яких відкриваються на другому тижні життя. Потомство виховує самка, головним чином методом навчальних ігор; вона є доброю мамою, турбується про котенят, вміє їх переносити на досить

значні відстані, тримаючи зубами за холку. Материнські якості кішок дозволяють використовувати їх для вигодовування соболят, лисенят і навіть крупних хижаків.

Ростуть і розвиваються коти швидко. Статевої зрілості вони досягають у віці 7-8 місяців, а повної зрілості тіла - у віці 1,5 року. Статеву охоту кішки проявляють у лютому-березні та в червні-серпні. Під час статевої охоти кішки і коти дуже збуджені, тікають з дому, особливо вночі кричать, нявкають, втрачають обережність, самка вигинає спину і хвіст. Самці повертаються додому виснаженими, пораненими, худими. Якщо в ці дні kota не випускають на вулицю, то він рефлекторно залишає у приміщенні мітки сечі, що мають специфічний неприсмний запах.

Вагітність свійських кішок триває 55-60 днів і завершується народженням 3-6 сліпих, беззахисних, немічних, із закритими отворами вух котенят, яких у місячному віці можна відлучати від матері. У літературі вказується, що кішка годує своїм молоком котенят 30-40 днів, але авторові доводилось спостерігати, коли кішка дозволяє себе ссати молодняку 2-3-місячного віку і навіть старшим. Котенят необхідно підгодовувати з 20-денного віку, бо материнського молока їм уже не вистачає. Молоко кішок має значно вищий вміст жиру і білку, ніж коров'яче молоко. Тому з 20-25 дня котенятам згодовують коров'яче молоко, на 1л якого додають одне куряче яйце. А у віці 26-30 днів котенятам згодовують каші, зварені на м'ясному бульйоні. З місячного віку тваринам можна згодовувати м'ясо (навіть сире у вигляді фаршу).

Годують котенят три рази на день, якщо м'ясом, то по 5г кожного разу з розрахунку на котеня. Необхідно слідкувати, щоб у котенят не було розладів шлунку, проносів. Важливою ознакою здоров'я котенят є їхня надзвичайна грайливість (між собою, з матір'ю, з людиною тощо).

Найкращим кормом для дорослих котів є м'ясо та риба, але вони добре привчаються поїдати майже всі продукти, які споживає людина (каші, супи, борщ, молочні продукти, хліб, овочі, особливо, коли вони подрібнені і змішані з м'ясом тощо). Добова норма для дорослого kota – 100-150 грамів м'яса чи риби, залежно від живої маси тварини. Коти, які утримуються дома, не потребують спеціального моціону, на відміну від собак. Ним вони вміють себе забезпечити і в кімнаті (потягуються, бігають, граються).

Етологія котів досконала. Ознакою їхнього спокою є типове муркотіння. Вони чітко проявляють всім своїм виглядом і голосом ласку або агресію, добре орієнтуються в просторі, тримаються свого дому, і навіть тоді, коли їх завозять далеко на десятки кілометрів від дому, вони повертаються.

Усі котяті, і зокрема свійські кішки, захищають свою територію сечею.

В Україні і Росії кішка вважалася ознакою домашнього тепла і благополуччя. В народі говорять: «Без kota не дім, без собаки не двір», що кішка «вмивається» на добро та прихід добрих гостей. Але чорні кішки викликали страх, їх вважали перевертнями відьм. Донині вважається, що коли чорна кішка перебігає дорогу, то це є поганою ознакою [2].

Котів, частіше за інших тварин, утримують у квартирі. Це значною мірою обумовлено тим, що вони не мають запаху, охайні. Їх легко привчити до порядку в домі. Коти теплолюбні тварини, але можуть переносити холод і досить легко до нього адаптуватися. Тривалість життя цих тварин коливається від 15 до 25 років.

Існує багато порід, які різняться, головним чином, мастю і довжиною шерсті, наприклад, ангорська біла, сіамська, персидська пухнаста.

Поведінка кішки домашньої базується на безумовному рефлексі: як у дикій природі, так і в домашніх умовах вона ловить мишей. Цьому її людина не навчає і не тренує. Нині котів часто утримують лише через любов до цих тварин. Вони дещо поступаються собакам своєю відданістю господареві, але звикають і люблять свого господаря, радіють його появі та можуть супроводжувати на прогулянках. Вони легко звикають до своєї клички і ходити на повідку. Але виховувати котів можна лише ласкою. Нині в містах усіх країн світу є велика кількість безпритульних котів. Вони заповнили підвали, дахи, смітники, двори тощо. За таких умов вони є розповсюджувачами інфекційних хвороб людини і тварин. Часто, коли kota вражає хвороба, то він залишає домівку і може не повернутися, загинути [1].

Кішка домашня належить до виду тварин, які мають порівняно небагато порід. Основні породи кішок - ангорська, єгипетська коротко-шерстна, сіамська, сибірська, персидська,

кхмерська, китайська висловуха, короткошерстна безхвоста, бухарська, ірландська короткошерстна.

Сіамська порода походить з Тайланду. Одні дослідники вважають, що ангорська порода утворена внаслідок мутацій короткошерстних котів, а інші, що вона походить від манула – дикого kota Середньої і Південно-Західної Азії. Ірландська короткошерстна порода виведена на острові Мен в Ірландському морі. Вона не боїться води, добре плаває і ловить рибу. Всі породи мають різноманітну масть: білі, чорні, сірі, димчасто-сірі, рижі, тигрові, плямисті та з різними відмітинами на голові, шиї, грудях, тілі, ногах і хвості тощо. Зустрічаються тварини дво-, три- і навіть чотирикольорові, коли ці кольори безсистемно розміщені по всьому тілі, нашаровуючись один на інший. Завжди самки мають більше різноманіття мастей і багатокольоровості. Породи розрізняються ще і рядом екстер'єрних ознак, наприклад, розмірами і формою голови, очей (овалом, розкісом, кольором від зеленого до голубого), вухами, волосяним покривом, оброслістю хвоста тощо.

Висновки і пропозиції

Загальними проблемами фелінології є:

- створення племінних книг основних порід кішок;
- розробка системи бонітування кішки свійської, яка донині відсутня;
- широкий друк навчальної і популярної літератури щодо біологічних особливостей, характеристики порід, умов утримання і годівлі кішок;
- систематичне проведення державних і регіональних виставок і аукціонів кішок;
- розробка гуманних заходів із зниження кількості безпритульних кішок у містах.

Список літератури

1. Давиденко В.М. Тваринництво. – Миколаїв: МДАУ, 2008. – 292 с.
2. Мазовер А. Домашня кошка. // - Наука и жизнь. 1970. - № 5. – С. 111-115.

UDC 636. 082. 4:61

FELINOLOGY: THE CONDITION, VALUE AND PROBLEMS

Davydenko V.M., Nakonechna T.V.

Resume. In article the essence felinology, schoolings of a house cat, its place in the nature and human life, and also a condition and problems modern.

Key word: felinology and cats house is stated.

УДК 581.9:282.247.32 (477.53/54)

ЛІСОВА РОСЛИННІСТЬ ДОЛИНИ РІЧКИ КОЛОМАК ТА ПРИЛЕГЛИХ ПЛАКОРНИХ ТЕРИТОРІЙ

Давидов Д.А.

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

Наводиться геоботанічна характеристика лісової рослинності долини р. Коломак та прилеглих плакорних територій, що представлена 3 формаціями (*Pineta sylvestris*, *Querceta roboris* і *Alneta glutinosae*) та 14 асоціаціями. Показані основні закономірності розподілу асоціацій в долині та на плакорі.

Ключові слова: ліси, формація, асоціація, плакор, долина

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
МИКОЛАЇВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 24, 4 (1)

**БІОЛОГІЧНІ НАУКИ
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №8108 від 06.11.2003 р.

Технічне редагування

Гетманцев С.В.

Комп'ютерна верстка

Наконечний І.В.

Підписано до друку 24.11.2009 р.

Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman»

друк на різнографі. Формат 70x108/16. Умовн. друк. арк.. 12,5

Замовлення №211. Тираж 300 примірників

Редакційно-видавничий відділ Миколаївського державного університету

ім. В.О. Сухомлинського

54030, м.Миколаїв, вил Нікольська, 24

т.(0512)-37-88-03, 37-88-06

E-mail: press@mdu.edu.ua < office@mdu.edu.ua

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ДК №1522 від 13.10. 2003 року